

مسئولیت اجتماعی، مدیریت ریسک شرکت و مدیریت درآمد واقعی؛ شواهدی از اعتماد مدیریتی

داریوش فرهادی کَشکولی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد گچساران، دانشگاه آزاد اسلامی، گچساران، ایران.
dariushfarhadi6@gmail.com

چکیده

مدیریت ریسک انگیزه اقتصادی یک مدیر را برای تخصیص برخی از منابع شرکت به منظور افزایش فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تقویت می‌کند. برخلاف تکنیک‌های مرسوم مدیریت ریسک، مدیریت ریسک شرکت الگوی جدیدی برای مدیریت مجموعه ریسک‌هایی است که سازمان‌ها با آن مواجه هستند و سیاست‌گذاران همچنان بر مکانیسم‌هایی برای بهبود حاکمیت و مدیریت ریسک شرکت تمرکز می‌کنند. حمایت فزاینده‌ای برای این استدلال وجود دارد که سازمان‌ها عملکرد خود را با استفاده از مدیریت ریسک شرکت بهبود می‌بخشند از این هدف این تحقیق بررسی این موضوع است که آیا مدیریت درآمد واقعی و اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت ریسک شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارند؟ جامعه آماری تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ با نمونه مشتمل بر ۱۸۵ شرکت و رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته و داده‌های ترکیبی به آزمون فرضیه‌ها پرداخته شد که با توجه به نتایج آزمون فرضیه اول، مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت رابطه مستقیم و معناداری دارند. و همچنین نتایج فرضیه دوم حاکی از آن است که مدیریت سود واقعی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد و نیز نتایج فرضیه سوم حاکی از آن است که اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد.

واژگان کلیدی: اعتماد مدیریتی، مدیریت سود واقعی، مدیریت ریسک شرکت، مسئولیت اجتماعی شرکت.

مقدمه

مدیریت ریسک شرکت بر کیفیت حاکمیت شرکتی تأثیری گذارد، که سهامداران را قادر می‌سازد تاريسک را به طور موثرتری مدیریت کنند و شرکت‌ها را به بهبود عملکرد تشویق می‌کند. (یافن و همکاران، ۲۰۲۰). بر اساس تئوری نمایندگی، شیوه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت ممکن است با پیگیری منافع شخصی مدیران مرتبط باشد (جنسن و مک‌کلینگ^۱، ۱۹۷۶؛ مک ویلیامز و همکاران^۲، ۲۰۰۶). یک مدیر ممکن است در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت شرکت کند تا تخلفات شرکتی را بپوشاند (همینگوی و مک‌لاگان^۳، ۲۰۰۴). چنگ و همکاران^۴ (۲۰۱۴) دریافتند که مشوق

¹ Jensen, M., and W. Meckling

² McWilliams, A., D. S. Siegel, and P. M. Wright

³ Hemingway, C., and P. Maclagan

⁴ Cheng, B., I. Ioannou and G. Serafeim,

های مدیریتی و حکمرانی نقش مهمی در فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت ایفا می‌کنند و بورگسی و همکاران^۱ (۲۰۱۴) گزارش می‌دهد که مدیران با این اعتقاد که چنین فعالیتهایی شهرت حرفه‌ای و شخصی آن‌ها را افزایش می‌دهد، فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت را دنبال می‌کنند. اگرچه مدیران عامل در مورد اینکه آیا شرکت‌ها باید در فعالیتهای مسئولیت پذیر اجتماعی شرکت کنند تفاوت دارند، نظرات آنها تا حدی به نگرش سرمایه‌گذاران و سطح حاکمیت شرکتی بستگی دارد. علاوه بر این، از آنجایی که اعتماد مدیر عامل توجه آکادمیک زیادی را به خود جلب می‌کند، این می‌تواند برخی از الگوهای رفتاری مدیران را توضیح دهد که با ریسک‌گریزی مدیریتی کمتر قابل توضیح نیستند (گوئل و تاکور^۲، ۲۰۰۸).

برای کاهش اثرات عدم قطعیت بر عملکرد شرکت، مدیران را می‌توان با تغییر اقلام تعهدی و تأثیرگذاری بر ساختار معاملات واقعی، در نتیجه حفظ قیمت سهام، برانگیخت تا سود را در صلاحدید مجاز اصول حسابداری پذیرفته شده همگانی (GAAP) مدیریت کنند. پرپور و همکاران^۳ (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که مسئولیت اجتماعی شرکت می‌تواند برای جلب حمایت سهامداران مورد استفاده قرار گیرد، اما این می‌تواند منجر به تثبیت مدیرانی شود که سود را دستکاری می‌کنند (پورنعمت و همکاران، ۱۴۰۰). با این حال، اتکینز^۴ (۲۰۰۶) ادعا می‌کند که آنچه عموم سرمایه‌گذاران از «مسئولیت اجتماعی» درک می‌کنند، شفافیت در گزارشگری مالی شرکت‌ها است. شرکت‌هایی که شیوه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت را برای برآورده کردن آن اجرا می‌کنند. انتظارات سهامداران احتمالاً مدیریت سود را محدود می‌کند و در نتیجه اطلاعات مالی شفاف و قابل اعتمادتری را برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند. به نظر می‌رسد این شیوه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت بر ادراک ذینفعان تأثیر می‌گذارد، درگیر در اقدامات آشکاری است که سهامداران کلیدی را به این باور می‌رساند که شرکت به الزامات اجتماعی متعهد است. علاوه بر این، کیم و همکاران^۵ (۲۰۱۲) دریافتند که شرکت‌های دارای مسئولیت اجتماعی در مقایسه با شرکت‌های غیر مسئولیت اجتماعی شرکت کمتر احتمال دارد سود را از طریق اقلام تعهدی اختیاری مدیریت کنند یا فعالیتهای عملیاتی واقعی را دستکاری کنند. در همین حال، مسئولیت اجتماعی شرکت اثر ترکیبی کاهش قابل پیش‌بینی سود و کاهش خطر درگیری با سهامداران را ایجاد می‌کند و مدیران ممکن است از مسئولیت اجتماعی شرکت برای افزایش شهرت شرکت خود و محدود کردن مدیریت سود برای کاهش آسیب احتمالی به آن استفاده کنند. با توجه به این موضوع، ما معتقدیم که شهرت، در نتیجه ایجاد ارزش شرکت، مدیریت ریسک مدیران را تشویق می‌کند تا برخی از منابع شرکت را به مسئولیت اجتماعی شرکت اختصاص دهند (یافن و همکاران، ۲۰۲۰). به جز بررسی پیامدهای مدیریت سود فعالیتهای واقعی بر مسئولیت اجتماعی شرکت، این مطالعه به بررسی رابطه بین مدیریت ریسک شرکت (ERM) و مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR) می‌پردازد، علاوه بر این که چگونه اعتماد مدیریتی بر این رابطه تأثیر می‌گذارد. این تحقیق بیشتر تحلیل می‌کند که آیا مدیریت سود یک مدیر تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه مذکور دارد یا خیر. از همین رو تحقیق حاضر تأثیر تعامل بین مدیریت سود فعالیتهای واقعی و اعتماد مدیریتی را بر فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت بررسی می‌کند. از آنجایی که ویژگی‌های شخصیتی مدیران ممکن است از طریق مدیریت سود، پاداش انگیزشی آنها را القا کند، ما بیشتر نقش تعدیل‌کننده مدیریت سود فعالیتهای واقعی (REM) را بررسی می‌کنیم.

¹ Borghesi, R., J. F. Houston, and A. Naranjo

² Goel, A., and A. Thakor,

³ Prior, D., J. Surroca, and J. Tribo

⁴ Atkins, B.,

⁵ Kim, Y., M. S. Park, and B. Wier

پیشینه پژوهش

اصلاوی (۱۴۰۱) استراتژی های مدیریت ریسک سازمان های بین المللی در اقتصادهای نوظهور را مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان می دهد که دولت همچنان یکی از ذینفعان اصلی می باشد و حفظ روابط فعال با آن ها، به موفقیت عملیاتی MNE ها کمک کرده است. استراتژی های کاهش ریسک به کاررفته توسط MNE ها شامل مدیریت هوشیاری، به تصویر کشیدن رفتار مناسب، هدایت بدون چالش و واسطه گری فعال، می باشد.

رجایی زاده و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی تاثیر اعتماد بیش از حد مدیریت بر کارایی سرمایه گذاری در نیروی انسانی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ با نمونه مشتمل بر ۱۲۰ شرکت و با استفاده از رگرسیون چندگانه مبتنی بر داده های ترکیبی پرداختند به این نتیجه رسیدند که اعتماد بیش از حد مدیریت بر کارایی سرمایه گذاری در نیروی انسانی تاثیر معکوس و معناداری دارد.

رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۴۰۰) در ارزیابی مدیریت ریسک شرکت با استفاده از کاربرد تصمیم گیری چند معیاره خاکستری با وزن آنتروپی شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه مورد مطالعه شامل ۲۰ شرکت طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ است. در این پژوهش ابتدا به دنبال یافتن وزن نسبی برای اندازه گیری مدیریت ریسک شرکت ها با استفاده از متغیرهای (مدیریت ریسک استراتژیک، مدیریت ریسک عملیاتی، مدیریت ریسک گزارشگری و مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات) صورت گرفته است. سپس، بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آنتروپی، به دنبال مشخص کردن رتبه بندی شرکت ها از لحاظ عملکرد مدیریت ریسک با استفاده از تجزیه و تحلیل رابطه خاکستری در شرکت ها خواهیم بود. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن است که بسیاری از شرکت ها نسبت به مدیریت ریسک از عملکرد بالایی برخوردارند.

پورنعمت و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی که هدف آن، بررسی تاثیر وقوع بحران مالی بر مدیریت ریسک شرکت های پذیرفته شده در بورس بود. اقتصاد هر از چند گاهی دچار بحران مالی می شود. آگاهی از میزان تاثیر بحران های مالی بر مدیریت سود بر تصمیمات سرمایه گذاران تاثیرگذار است. میزان وقوع بحران های مالی در جهان در سال های اخیر بیش از هر زمان است. در دهه ی اخیر ارقام و اعداد اقتصادی نشان دهنده ی افزایش بی سابقه ی میزان ورشکستگی هاست. وجود بحران های مالی در یک کشور شاخص اقتصادی مهمی است که توجه عموم را به خود جلب می کند. همچنین، هزینه های اقتصادی ورشکستگی نیز بسیار زیاد است. بنابراین، توانایی پیش بینی بحران مالی و جلوگیری از وقوع آن از اهمیت اساسی برخوردار است و از تخصیص نامناسب منابع کمیاب اقتصادی جلوگیری میکند. مدیران به عنوان نمایندگان صاحبان سهام باید تلاش نمایند ساختار سرمایه شرکت را به گونه ای تنظیم کنند که هزینه سرمایه شرکت را حداقل و در نتیجه ارزش شرکت و ثروت سهامداران حداکثر گردد. تصمیم گیری و قضاوت در انتخاب مناسب ترین شیوه سرمایه گذاری با هدف پیشینه سازی ثروت سهامداران از جمله موضوعات بسیار مهم در حوزه مدیریت مالی است.

محمدی و کریمی دلدار (۱۴۰۰) به بررسی تاثیر شاخص های مسئولیت اجتماعی شرکت بر روش های مدیریت ریسک در شرکت های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج فرضیه نخست پژوهش نشان داد که شاخص های مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک استراتژیک شرکت تاثیر معناداری و مثبت دارد. نتایج فرضیه دوم پژوهش نشان داد که شاخص های مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک عملیاتی شرکت تاثیر معناداری و منفی دارد. نتایج فرضیه سوم پژوهش نشان داد که شاخص های مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک گزارشگری شرکت تاثیر معناداری ندارد. نتایج فرضیه چهارم نیز نشان داد که شاخص های مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات شرکت تاثیر معناداری و منفی دارد.

عین الهی نژاد (۱۴۰۰) به بررسی ومطالعه آیتم های موثر بر ارتقاء کارایی و اثربخشی در سازمان با رویکرد مدیریت ریسک (مطالعه موردی: شهرداری تهران) پرداخت. نتایج نشان داد ریسکهای رقابت، سیاسی، نیروی انسانی، بازار، نقدینگی، قوانین و مقررات، اعتباری، شهرت و اعتبار، حاکمیت شرکتی، نقدشوندگی، سیستمیک، عملیاتی، سرمایه و رویداد به ترتیب در رتبههای اول تا چهاردهم قرار دارند.

حیدرایی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی رابطه اظهار نظر حسابرس و مدیریت ریسک با رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج بدست آمده نشان داد که بین اظهار نظر حسابرس و رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین مدیریت ریسک و رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

پورمه‌دیان (۱۴۰۰) گروه های تجاری و مسئولیت اجتماعی شرکت را با استفاده از ۱۱۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و در دوره زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۱ مورد بررسی قرار دادند. یافته های پژوهش نشان می دهد که شرکت های وابسته به گروه های تجاری بر عملکرد مسئولیت اجتماعی تاثیر منفی و معناداری دارد. اما شرکت های وابسته به گروه های تجاری بر عملکرد مسئولیت اجتماعی در شرکتهای متعلق به دولت تاثیر معناداری ندارد.

هان و همکاران^۱ (۲۰۲۲) به بررسی مالکیت خارجی و مدیریت سود واقعی پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از این است که سرمایه‌گذاران خارجی از کشورهایی با کیفیت افشای پایین، عدم تقارن اطلاعاتی بالا یا شدت نظارت ضعیف، از کشورهای قانون مدنی، یا کشورهای غیر IFRS به میزان کمتر، شیوه‌های حکمرانی خوب را از طریق سرمایه‌گذاری‌های خود منتشر می‌کنند و مدیریت سود را محدود می‌کنند. همچنین فاصله فرهنگی زیاد یا فاصله نهادی کوچک تأثیر انضباطی مالکیت خارجی بر مدیریت سود را کاهش می‌دهد. به طور کلی، یافته‌ها نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران خارجی نقش مهمی در جلوگیری از رفتار فرصت طلبانه مدیران در بازارهای نوظهور دارند.

لیو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) تاثیر مدیریت سود واقعی و رفتار سرمایه گذاری شرکت ها: اثر آستانه بازده حقوق صاحبان سهام مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که شرکت‌هایی که سود را مدیریت می‌کنند، بسته به سطح بازده سهام (بازده حقوق صاحبان سهام) شرکت‌ها، می‌توانند بیش از حد یا کمتر سرمایه‌گذاری کنند. نتایج مطالعه یک رابطه معکوس بین مدیریت سود و سرمایه‌گذاری شرکت‌ها را نشان می‌دهد که با افزایش بازده حقوق صاحبان سهام فراتر از سطوح آستانه مشخص، از منفی به مثبت تغییر می‌کند. همچنین دریافتیم که سطح بازده حقوق صاحبان سهام بر اینکه مدیران از دستکاری‌های واقعی و تعهدی به طور مشترک یا به‌عنوان جایگزینی برای تأثیرگذاری بر سرمایه‌گذاری شرکت‌ها استفاده می‌کنند، تأثیر می‌گذارد.

اما و همکاران^۳ (۲۰۲۱) به بررسی تاثیر اعتماد بیش از حد مدیران بر اجتناب مالیاتی با توجه به نقش تعدیلی کمیته حسابرسی با استفاده از شرکت‌های اسپانیایی و نمونه مشتمل بر ۱۳۰۳ مشاهدات سال شرکت از دوره ۲۰۰۸-۲۰۱۷، انجام دادند. یافته‌ها نشان دادند که اعتماد بیش از حد مدیران ارتباط مثبتی با اجتناب مالیاتی دارد. همچنین در دیگر نتایج یافته‌ها مشاهده شد که کمیته حسابرسی تاثیر معکوسی بر رابطه بین اعتماد بیش از حد مدیران و اجتناب مالیاتی دارد.

لای و همکاران^۴ (۲۰۲۰) به بررسی تاثیر اعتماد به نفس بیش از حد مدیر و کارایی سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی را مورد بررسی قرار دادند که یافته‌های آنان نشان داد که شرکت‌های دارای مدیرعامل با اعتماد به نفس بالا، کارایی سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی کمتری دارند.

¹ Han et al

² Liu et al

³ Emma García-Meca et al.

⁴ Lai et al

سویانس و همکاران^۱ (۲۰۲۰) پژوهشی را با عنوان بررسی رابطه بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت در استرالیا در فاصله زمانی ۲۰۱۵ - ۲۰۱۱ با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات و داده های ترکیبی به بررسی رابطه بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت پرداختند. آن ها در مطالعات انجام شده خود به این نتیجه رسیدند بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

واتس و تیت^۲ (۲۰۱۹) پژوهشی را با عنوان بررسی رابطه بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت در ۱۲۴ شرکت در طی سال های ۲۰۱۶ - ۲۰۱۲ در ژاپن با استفاده از مدل رگرسیونی چند متغیره به بررسی رابطه بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق آنان حاکی از این بود که بین بیش اطمینانی و عملکرد آتی شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

آمیدو و همکاران^۳ (۲۰۱۹) به بررسی تأثیر قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود بر اجتناب مالیاتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس غنا پرداختند. آنها به این نتیجه رسیدند که تقریباً همه شرکت های موجود در نمونه استراتژی های قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود را به منظور اجتناب از پرداخت مالیات طی سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۵ به کار می برند. همچنین نتایج بیانگر این است که حساسیت اجتناب از پرداخت مالیات به قیمت گذاری انتقالی با افزایش مدیریت سود کاهش می یابد.

فرضیه پژوهش

فرضیه اصلی اول: مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد.
فرضیه اصلی دوم: مدیریت سود واقعی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد.

فرضیه اصلی سوم: اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد.

روش پژوهش

پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تأکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می کند و از طرف دیگر رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از تحلیل رگرسیون تعیین می نماید. علاوه بر این در حوزه مطالعات پس رویدادی قرار می گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و سایر اطلاعات واقعی است که با روش استقرایی به کل جامعه آماری قابل تعمیم خواهد بود. برای جمع آوری داده های متغیرهای پژوهش از صورت های مالی شرکت ها و از منابع مختلفی همچون نرم افزار ره آورد نوین و سایت اینترنتی متعلق به مرکز مدیریت پژوهش و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار تهران و سایت کدال استفاده شده است. قلمرو زمانی این پژوهش از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ است. نمونه نهایی تحقیق بعد از اعمال محدودیت ها ۱۸۵ شرکت انتخاب گردید.

متغیر مستقل

مسئولیت اجتماعی

¹ Swans et al

² watts & titee

³ Amidu

با توجه به معیارهایی که موسسه آمریکایی معروف به KLD که هر ساله سازمانها را بر اساس معیارهای اجتماعی و زیست محیطی رتبه بندی می کند اندازه گیری شده است. عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت در این پژوهش دارای چهار بعد می باشد، هر بعد آن دارای نقاط قوت و ضعف مخصوص به خود میباشد. با تفاضل نقاط قوت از نقاط ضعف مربوطه نمره آن بعد بدست می آید. در نهایت با جمع تمام ابعاد فوق یک نمره کلی برای مسئولیت پذیری اجتماعی بدست خواهد آمد. لازم به ذکر است که در صورت وجود هر نقطه ضعف یا نقطه قوت مربوطه، عدد یک و در صورت نبود آنها عدد صفر در نظر گرفته خواهد شد. اطلاعات لازم برای این متغیرها در گزارش هیات مدیره شرکتها افشاء می شود و در تحقیق حاضر برای معرفی هر یک از ابعاد، با توجه به ماهیت افشاگری در ایران، از شاخص های مسئولیت پذیری اجتماعی در ایران و همچنین از گواهی نامه های ISO 9001 سیستم مدیریت کیفیت، ISO 14001 مدیریت زیست محیطی، OHSAS 18001 استاندارد ایمنی و بهداشت استفاده شده است. بنابراین در این تحقیق صرفا از مدل KLD استفاده نشده بلکه معیارها مطابق استاندارد ایران می باشد که همانطور که پیشتر توضیح داده شد در گزارش هیات مدیره افشاء می شود. مدل حاضر مدل عینی و کمی معروفیست که تا کنون از طریق نهادهای رسمی در بسیاری از کشورها برای اندازه گیری مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت استفاده شده است. مدل به صورت زیر می باشد (حاجی ها و سرافراز، ۱۳۹۳):

$$CSR-s = CSR-COM-S + CSR-EMP-S + CSR-ENV-S + CSR-PRO-S$$

$CSR-s =$ نمره مسئولیت پذیری اجتماعی، $CSR-COM-S =$ نمره افشای مشارکت اجتماعی که از تفاضل نقاط قوت و نقاط ضعف خاص خود به صورت زیر محاسبه می شود:

$$CSR-COM-S = \sum Strengths - \sum Concerns$$

همین طور می توان نمره های ابعاد دیگر مسئولیت پذیری اجتماعی، همچون: $CSR-EMP-S$ (نمره افشای روابط کارکنان)، $CSR-ENV-S$ (نمره افشای محیط زیست)، $CSR-PRO-S$ (نمره افشای ویژگی محصولات) را از طریق ذکر شده در بالا محاسبه کرد (میشرا و همکاران، ۲۰۱۱).

پاره ای از نقاط قوت و ضعف ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی به طور خلاصه در نگاره ۱ ارائه شده است:

جدول (۱): ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی همراه با نقاط قوت و ضعف آن ها

نقاط قوت	نمره	نقاط ضعف	نمره	ابعاد مسئولیت اجتماعی
۱- کمک های خیریه ۲- کمک های نوآورانه (کمک به سازمان های غیرانتفاعی، مشارکت در طرح های عمومی)		۱- اثر منفی اقتصادی (تأثیر منفی بر کیفیت زندگی، تعطیلی کارخانه) ۲- عدم پرداخت		مشارکت اجتماعی
جمع نمره میزان افشای مشارکت اجتماعی				
۱- به اشتراک گذاشتن سود نقدی ۲- مزایای بازنشستگی		۱- ضعف بهداشت و ایمنی ۲- کاهش نیروی کار		روابط کارکنان
جمع نمره میزان افشای روابط کارکنان				
۱- انرژی پاک (استفاده از سوخت یا آلودگی کمتر) ۲- کنترل آلودگی هوا و کاهش گاز گلخانه ای		۱- تولید زباله های خطرناک ۲- پرداخت جریمه به دلیل نقض مدیریت زباله		محیط زیست
جمع نمره میزان افشای محیط زیست				
۱- کیفیت محصول		۱- پرداخت جریمه در مورد ایمنی محصول		ویژگی محصول

		۲-پرداخت جریمه برای تبلیغات منفی		۲-ایمنی محصول
				جمع نمره میزان افشای ویژگی محصولات
				جمع نمره‌ها

متغیر وابسته

مدیریت ریسک شرکت

مدیریت ریسک شرکت مجموعه تکنیک‌های مطرح‌شده توسط کوزو جهت مدیریت ریسک می‌باشد که در این پژوهش از مدل گوردون و همکاران (۲۰۰۹) برای اندازه‌گیری و کمی کردن مدیریت ریسک شرکت در شرکت‌ها استفاده می‌شود. مدیریت ریسک شرکت که توسط کمیته سازمان‌های حامی (COSO) مربوط به کمیسیون تردوی ارائه گردیده است، فرایند مدیریت ریسک شرکت به دنبال کاهش ریسک‌های عملیاتی است که در نهایت باعث افزایش کارایی و عملکرد سازمان می‌گردد (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۴۰۰) (عملکرد بهتر) یکی از نتایج حاصل از استفاده بهتر از مدیریت ریسک شرکت بوده و باید ریسک‌های کلی که منجر به شکست سازمان می‌شود را کاهش و در نتیجه کارایی و ارزش سازمان را افزایش دهد. از اینرو گردش دارایی‌ها به صورت فروش بر کل دارایی‌ها تعریف می‌شود. به‌عنوان یک معیار برای کارایی عملکرد بشمار می‌رود. کارایی عملیاتی بالاتر باید ریسک کلی ورشکستگی شرکت را کاهش داده و عملکرد و ارزش شرکت را افزایش دهد.

$$\text{Operation} = \text{sales} / \text{total assets}$$

Sales: فروش

total assets: نشان دهنده جمع کل دارایی هاست.

متغیر تعدیلی اعتماد مدیریتی (overcon)

تعریف مفهومی: تصمیم‌های سرمایه‌گذاری شرکت، حاوی اطلاعاتی درباره میزان اعتماد بیش از حد مدیریتی است. به منظور اندازه‌گیری این متغیر می‌توان از دو مولفه پیش‌بینی‌جانب‌داری مدیران و مازاد سرمایه‌گذاری استفاده نمود. در این پژوهش مطابق با پژوهش احمد و دوئلمن (۲۰۱۳) برای اندازه‌گیری اعتماد مدیریتی از (مازاد سرمایه‌گذاری) استفاده شده است. بدین منظور ابتدا مدل رگرسیونی زیر به صورت مقطعی برآورد می‌شود و پس از آن در هر سال باقیمانده محاسبه خواهد شد. چنانچه باقیمانده مدل زیر برای شرکتی بزرگ‌تر از صفر باشد؛ به این معناست که در آن شرکت بیش از حد سرمایه‌گذاری شده است. که بدین منظور اگر باقیمانده مدل زیر در سال بررسی، بزرگ‌تر از صفر باشد؛ برابر با یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته خواهد شد (جهان‌شاهی، ۱۳۹۷).

$$\text{ASSET}_{it} * \text{GR}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{SALE}_{it} * \text{GR}_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر تعدیلی: مدیریت سود واقعی (RM_{it})

از مدل‌های زیر برای اندازه‌گیری سطح عادی جریان نقدی عملیاتی، هزینه غیر عادی تولید و هزینه اختیاری غیر عادی استفاده می‌شود:

جریان نقد عملیاتی غیر عادی (RCFO):

$$\text{CFO}_{it} / \text{TA}_{it-1} = B_0(1 / \text{TA}_{it-1}) + B_2(\text{Sales}_{it} / \text{TA}_{it-1}) + B_3(\Delta \text{Sales}_{it} / \text{TA}_{it-1}) + \varepsilon_{it}$$

هزینه غیر عادی تولید (RPROD):

$$PROD_{it}/TA_{it-1} = B_0(1/TA_{it-1}) + B_1(Sales_{it}/TA_{it-1}) + B_2(\Delta Sales_{it}/TA_{it-1}) + B_3(\Delta Sales_{it-1}/TA_{it-1}) + \varepsilon_{it}$$

هزینه اختیاری غیر عادی (RDISX):

$$DisExp_{it}/A_{it-1} = B_1(1/A_{it-1}) + B_2(Sales_{it-1}/A_{it-1}) + B_3(\Delta Sales_{it}/A_{it-1}) + \varepsilon_{it}$$

CFO_{it}: جریان های نقد عملیاتی شرکت i در پایان سال t.

TA_{it-1}: جمع کل دارایی های شرکت i در پایان سال t-1.

Sales_{it}: فروش شرکت i در طی سال t.

ΔSales_{it}: تغییرات فروش شرکت i در پایان سال t که برابر است با فروش در سال t منهای فروش در سال t-1.

PROD_{it}: هزینه تولید شرکت i در پایان سال t که برابر است با بهای تمام شده کالای فروش رفته + تغییرات در موجودی کالا.

ΔSales_{it-1}: تغییرات فروش شرکت i در پایان سال t-1 که برابر با تفاوت فروش بین سال t-1 و t-2 است.

DisExp_{it}: هزینه اختیاری شرکت i در دوره t است و شامل مجموع هزینه ی تبلیغات، هزینه های عمومی، فروش و اداری تشکیلاتی می شود.

جریان نقد عملیاتی غیر عادی، هزینه غیر عادی تولید و هزینه های اختیاری عبارتند از تفاوت بین مقادیر واقعی آنها و سطوح برآورد شده آنها با استفاده از مدل های فوق (لنارد و همکاران، ۲۰۱۶).

$$RM = RPROD - RCFO - RDISX$$

متغیر کنترلی

Size_{it}: لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان سال مالی به عنوان معیار اندازه شرکت.

BM_{it}: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت.

Leverage_{it}: اهرم مالی شرکت i در سال t که از تقسیم بدهی بر ارزش دفتری دارایی ها محاسبه می گردد.

Loss_{it}: زیان شرکت است که اگر شرکتی در سال جاری زیان داشته باشد یک در غیر این صورت صفر می گیرد.

CF_{it}: از نسبت جریان نقد عملیاتی بر کل دارایی ها به دست می آید.

یافته ها

توصیف آماری متغیرها

جدول (۲): شاخص های توصیفی متغیرها

متغیرهای پیوسته					پنل الف:
انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میانگین	میانگین	
۰,۴۷	۰,۲۵	۱,۹۶	۰,۷۶	۰,۸۸	مدیریت ریسک شرکت
۱,۸۸	-۳,۰۰	۷,۰۰	۳,۰۰	۲,۷۶	مسئولیت اجتماعی
۰,۱۹	۰,۰۲	۰,۷۱	۰,۲۰	۰,۲۵	نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت
۰,۱۴	-۰,۳۹	۰,۷۳	۰,۱۰	۰,۱۱	نسبت جریان نقد عملیاتی
۰,۲۰	۰,۲۲	۰,۹۵	۰,۵۷	۰,۵۷	اهرم مالی
۱,۷۸	۱۱,۸۷	۲۱,۷۷	۱۵,۴۳	۱۵,۶۲	اندازه شرکت
۰,۳۲	-۰,۷۰	۰,۵۷	۰,۰۴	۰,۰۱	مدیریت سود واقعی

متغیرهای گسسته			پنل ب:
درصد	فراوانی	نوع طبقه	نام متغیر
۸۶,۰۴٪	۹۵۵	۰	زیان شرکت
۱۳,۹۶٪	۱۵۵	۱	
۵۴,۵۹٪	۶۰۶	۰	اعتماد مدیریتی
۴۵,۴۱٪	۵۰۴	۱	

با نگاهی به جدول (۲) مشاهده می‌شود که میانه و میانگین متغیرها فاصله زیادی باهم ندارند و هر چه قدر به هم نزدیک باشد توزیع آن‌ها به توزیع نرمال نزدیک‌تر است. در بین متغیرها اندازه شرکت با مقدار (۱۵/۶۲) دارای بیشترین میانگین و متغیر مدیریت سود واقعی با مقدار (۰/۰۱) دارای کمترین میانگین است. با مقایسه انحراف معیار متغیرهای موردبررسی به این نتیجه می‌رسیم که متغیر نسبت جریان نقد عملیاتی با مقدار (۰/۱۴) نسبت به سایر متغیرها دارای کمترین پراکندگی است و متغیر مسئولیت اجتماعی با مقدار (۱/۸۸) دارای بیشترین پراکندگی است و این بدان معناست که این متغیر نوسان‌های شدیدتری دارد است.

آزمون‌های ریشه واحد در داده‌های تابلویی

برای بررسی مانایی از آزمون ریشه‌ی واحد^۱ استفاده شده است.

جدول (۳): خلاصه نتایج آزمون ریشه‌ی واحد-آزمون لوین لین و چپو

نام متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
مدیریت ریسک شرکت	-۱۸/۵۸	۰/۰۰۰۰	مانا
مسئولیت اجتماعی	-۲۰/۱۵	۰/۰۰۰۰	مانا
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت	-۱۶/۸۳	۰/۰۰۰۰	مانا
نسبت جریان نقد عملیاتی	-۱۰/۳۵	۰/۰۰۰۰	مانا
اهرم مالی	-۱۹/۹۹	۰/۰۰۰۰	مانا
اندازه شرکت	-۵۳/۱۹	۰/۰۰۰۰	مانا (مرتبه اول)
مدیریت سود واقعی	-۵/۱۰	۰/۰۰۰۰	مانا
زیان شرکت	-۳/۹۱	۰/۰۰۰۰	مانا
اعتماد مدیریتی	-۱۱/۹۴	۰/۰۰۰۰	مانا

با توجه به نتایج ۳ می‌توان گفت از آنجایی که احتمال‌های محاسبه شده در آزمون لوین لین و چپو کوچکتر از ۰/۰۵ است در نتیجه فرضیه صفر که مبنی بر وجود ریشه واحد برای متغیرها پذیرفته نمی‌شود و تمامی متغیرها مانا هستند.

آزمون ناهمسانی واریانس

برای آزمون ناهمسانی واریانس از آزمون وایت استفاده شده است.

جدول (۴): آزمون همسانی واریانس

آزمون وایت	مقدار آماره	سطح معنی‌داری	نتیجه
مدل اول	۳/۴۴	۰/۰۰۰۰	ناهمسانی واریانس
مدل دوم	۴/۷۵	۰/۰۰۰۰	ناهمسانی واریانس
مدل سوم	۲/۶۱	۰/۰۰۰۰	ناهمسانی واریانس

^۱ Unit Root Test

برای تخمین الگوهای اقتصادی، روش‌های متفاوتی وجود دارد. با لحاظ کردن فروض کلاسیک، روش حداقل مربعات معمولی (OLS) بر اساس قضیه گاوس-مارکف بهترین تخمین زننده خطی بدون تورش است؛ اما در صورت وجود ناهمسانی واریانس دیگر روش حداقل مربعات معمولی (OLS) روش مناسبی برای تخمین نیست که از این رو با وزن دادن (Cross-section weights) به رفع آن پرداخته و مدل مناسب برای تخمین آزمون فرضیه‌ها روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) خواهد بود.

انتخاب الگوی مناسب برای مدل رگرسیون

برای مشخص کردن نوع مدل در مقاطع و دوره‌های زمانی مختلف داده‌های ترکیبی از آزمون F مقید (چاو) استفاده شده است؛ که خروجی آزمون در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول (۵): نتایج آزمون چاو (F مقید) در بررسی مدل فرضیات تحقیق

مدل	آماره F	p-value	نتیجه آزمون چاو	نوع آزمون
مدل اول	۵۴/۶۶	۰/۰۰۰۰	H ₀ رد می‌شود	داده‌های ترکیبی Panel date
مدل دوم	۵۳/۲۸	۰/۰۰۰۰	H ₀ رد می‌شود	داده‌های ترکیبی Panel date
مدل سوم	۵۳/۰۹	۰/۰۰۰۰	H ₀ رد می‌شود	داده‌های ترکیبی Panel date

نتایج خروجی آزمون F نشان می‌دهد فرضیه صفر مدل رد شده چون سطح معناداری کمتر از ۵ درصد به دست آمده و از میان طرح پنل یا رگرسیون تجمیع شده (تلفیقی) و پنل انتخاب می‌شود. همچنین برای انتخاب اثرات ثابت و اثرات تصادفی مدل از آزمون هاسمن استفاده شد. در صورتی سطح معناداری آزمون هاسمن بیشتر از ۵ درصد باشد مدل اثرات تصادفی و در صورتی که سطح معناداری آزمون هاسمن کمتر از ۵ درصد باشد مدل اثرات ثابت انتخاب می‌شود. خروجی آزمون هاسمن به شرح جدول ۶ می‌باشد.

جدول (۶): نتایج آزمون هاسمن در بررسی مدل فرضیات تحقیق

آزمون هاسمن	آماره	p-value	نتیجه آزمون هاسمن	نوع آزمون
مدل اول	۸/۲۷	۰/۲۱۸۹	H ₀ تایید می‌شود	اثرات تصادفی
مدل دوم	۳۶/۱۸	۰/۰۰۰۰	H ₀ رد می‌شود	اثرات ثابت
مدل سوم	۱۴/۱۴	۰/۰۷۸۳	H ₀ تایید می‌شود	اثرات تصادفی

بررسی آزمون فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی اول: مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک شرکت تاثیر معناداری دارد.

مدل: معادله رگرسیون مورد تخمین در این تحقیق به صورت زیر می‌باشد:

$$ERM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 BM_{it} + \beta_4 Leverage_{it} + \beta_5 Loss_{it} + \beta_6 CF_{it} + \varepsilon_{i,t}$$

جدول (۷) نتایج تخمین فرضیه اول تحقیق

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره t	سطح معناداری	همخطی
---------	-------	---------------------------	---------	--------------	-------

-	۰,۰۰۰۰	۷,۰۹۶۶۶۵	۰,۲۳۰۰۲۳	۱,۶۳۳۳۹۹	عرض از مبدا
۱,۱۱۳۰۷۱	۰,۰۳۷۱	۲,۰۸۸۳۱۳	۰,۰۱۰۶۷۲	۰,۰۲۲۲۸۶	مسئولیت اجتماعی
۱,۴۲۰۹۳۴	۰,۰۰۱۰	-۳,۳۰۹۵۸۹	۰,۰۱۱۳۰۴	-۰,۰۳۷۴۱۳	اندازه شرکت
۱,۳۳۷۰۶۲	۰,۰۰۰۰	-۹,۳۵۸۷۳۶	۰,۰۷۶۸۹۰	-۰,۷۱۹۵۹۳	نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت
۱,۳۷۷۵۶۲	۰,۱۰۷۲	-۱,۶۱۳۱۲۴	۰,۰۸۷۵۴۲	-۰,۱۴۱۲۱۶	اهرم مالی
۱,۲۴۱۵۰۷	۰,۰۰۰۰	-۵,۰۱۸۴۴۹	۰,۰۳۱۰۸۹	-۰,۱۵۶۰۱۷	زیان شرکت
۱,۲۰۰۲۶۲	۰,۰۰۰۰	۵,۶۲۴۱۲۸	۰,۰۷۳۹۷۴	۰,۴۱۶۰۴۰	جریان نقد عملیاتی
سایر آماره‌های اطلاعاتی					
			۰/۵۲		ضریب تعیین
			۰/۵۱		ضریب تعیین تعدیل شده
			۳۳/۷۰		آماره F
			۰/۰۰		سطح معناداری F
			۱/۵۲		دوربین واتسون

در بررسی معنی‌دار بودن کل مدل با توجه به این که سطح معناداری آماره F از ۵ درصد کوچک‌تر است (۰/۰۰) لذا مدل معنی‌دار بوده و فرضیه H₁ آزمون F در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۰/۵۲ درصد متغیر مدیریت ریسک شرکت توسط متغیرهای توضیحی تبیین می‌گردد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۵۱ درصد به دست آمده است. علاوه بر این به منظور بررسی همبستگی جملات خطا باید به میزان آماره دوربین واتسون توجه نمود چون مقدار آن ۱/۵۲ بین بازه قابل قبول قرار دارد فرض همبستگی جملات خطا رد می‌شود. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون همخطی مشاهده می‌شود همه متغیرها کمتر از ۱۰ می‌باشد از این رو مشکل همخطی در این مدل وجود ندارد.

با توجه به نتایج آزمون فرضیه متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت با توجه به اینکه سطح معناداری آن کوچکتر از ۵ درصد هستند که نشان دهنده رابطه معنادار با مدیریت ریسک شرکت است لذا فرضیه اول تحقیق در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌شود. و از آنجایی که ضریب این متغیر مثبت است پس مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت رابطه مستقیمی دارد. پس فرضیه اول تحقیق مبنی بر مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری وجود دارد، پذیرفته می‌شود.

همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت، زیان شرکت و جریان نقد عملیاتی با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری با مدیریت ریسک شرکت دارند. اما اهرم مالی با توجه به سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری با مدیریت ریسک شرکت ندارند.

فرضیه اصلی دوم: مدیریت سود واقعی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد.

مدل: معادله رگرسیون مورد تخمین در این تحقیق به صورت زیر می‌باشد:

$$ERM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 RM_{it} + \beta_3 (RM \times CSR)_{it} + \beta_4 Size_{it} + \beta_5 BM_{it} + \beta_6 Leverage_{it} + \beta_7 Loss_{it} + \beta_8 CF_{it} + \varepsilon_{i,t}$$

جدول (۸): نتایج تخمین فرضیه دوم تحقیق

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره t	سطح معناداری	همخطی
عرض از مبدا	۱,۷۷۷۱۸۹	۰,۱۵۷۲۴۰	۱۱,۳۰۲۴۲	۰,۰۰۰۰	-
مسئولیت اجتماعی	۱,۰۴۴۴۱۱	۰,۰۴۷۸۶۷	۲۱,۸۱۹۲۰	۰,۰۰۰۰	۱,۱۱۴۱۱۱
مدیریت سود واقعی	۰,۱۱۵۱۱۵	۰,۰۴۷۰۹۷	۲,۴۴۴۱۹۷	۰,۰۱۴۸	۵,۰۵۵۹۹۷
مدیریت سود واقعی * مسئولیت اجتماعی	۰,۹۹۴۳۰۳	۰,۲۵۹۷۸۵	۳,۸۲۷۴۱۴	۰,۰۰۰۱	۳,۴۳۳۲۹۴
اندازه شرکت	-۰,۰۳۷۷۲۱	۰,۰۰۷۸۵۱	-۴,۸۰۴۵۶۶	۰,۰۰۰۰	۱,۴۴۴۱۶۱
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت	-۰,۶۲۵۴۰۴	۰,۰۴۹۶۶۶	-۱۲,۵۹۲۳۰	۰,۰۰۰۰	۱,۳۴۹۶۹۴
اهرم مالی	-۰,۳۳۳۳۸۶۴	۰,۰۵۶۶۷۳	-۵,۸۹۱۰۴۳	۰,۰۰۰۰	۱,۴۲۹۰۱۳
زیان شرکت	-۰,۱۲۰۹۸۵	۰,۰۲۰۴۷۱	-۵,۹۰۹۹۶۶	۰,۰۰۰۰	۱,۲۵۴۳۸۹
جریان نقد عملیاتی	۰,۲۴۹۸۷۲	۰,۰۶۷۵۸۹	۳,۶۹۶۹۶۱	۰,۰۰۰۲	۲,۸۵۴۲۸۱
سایر آماره‌های اطلاعاتی					
ضریب تعیین	۰/۶۳				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۲				
آماره F	۶۶/۸۶				
سطح معناداری F	۰/۰۰				
دوربین واتسون	۱/۷۷				

در بررسی معنی دار بودن کل مدل با توجه به این که سطح معناداری آماره F از ۵ درصد کوچک تر است (۰/۰۰) لذا مدل معنی دار بوده و فرضیه H₁ آزمون F در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۰/۶۳ درصد متغیر مدیریت ریسک شرکت توسط متغیرهای توضیحی تبیین می گردد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۶۲ درصد به دست آمده است. علاوه بر این به منظور بررسی همبستگی جملات خطا باید به میزان آماره دوربین واتسون توجه نمود چون مقدار آن ۱/۷۷ بین بازه قابل قبول قرار دارد فرض همبستگی جملات خطا رد می شود. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون همخطی مشاهده می شود همه متغیرها کمتر از ۱۰ می باشد از این رو مشکل همخطی در این مدل وجود ندارد.

با توجه به نتایج آزمون فرضیه متغیر تعاملی (مدیریت سود واقعی * مسئولیت اجتماعی شرکت) با توجه به اینکه سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد هستند که نشان دهنده رابطه معنادار با مدیریت ریسک شرکت است لذا فرضیه دوم تحقیق در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود. پس فرضیه دوم تحقیق مبنی بر مدیریت سود واقعی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد، پذیرفته می شود. همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، اهرم مالی نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت، زیان شرکت و جریان نقد عملیاتی با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری با مدیریت ریسک شرکت دارند.

فرضیه اصلی سوم: اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تاثیر معناداری دارد.

مدل: معادله رگرسیون مورد تخمین در این تحقیق به صورت زیر می باشد:

$$ERM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 overcon_{it} + \beta_3 (overcon \times CSR)_{it} + \beta_4 Size_{it} + \beta_5 BM_{it} + \beta_6 Leverage_{it} + \beta_7 Loss_{it} + \beta_8 CF_{it} + \varepsilon_{i,t}$$

جدول (۹): نتایج تخمین فرضیه سوم تحقیق

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره t	سطح معناداری	همخطی
عرض از مبدا	۱.۶۱۱۲۷۵	۰.۲۲۹۵۱۵	۷.۰۲۰۳۴۱	۰.۰۰۰۰	-
مسئولیت اجتماعی	۰.۰۲۶۴۱۲	۰.۰۱۱۱۲۷	۲.۳۷۳۶۲۷	۰.۰۱۷۹	۱.۹۶۷۱۲۴
اعتماد مدیریتی	۰.۰۸۲۶۸۷	۰.۰۱۷۶۱۶	۴.۶۹۳۷۴۱	۰.۰۰۰۰	۳.۱۶۹۲۴۷
مسئولیت * اعتماد مدیریتی اجتماعی	۰.۸۷۵۳۰۵	۰.۰۱۱۲۵۵	۷۷.۷۷۲۹۰	۰.۰۰۰۰	۳.۹۹۴۳۷۷
اندازه شرکت	-۰.۰۳۶۸۸۷	۰.۰۱۱۲۷۲	-۳.۲۷۲۳۹۴	۰.۰۰۱۱	۱.۴۲۲۹۰۴
نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت	-۰.۷۱۴۵۱۸	۰.۰۷۶۷۸۸	-۹.۳۰۵۰۳۲	۰.۰۰۰۰	۱.۳۳۹۹۰۸
اهرم مالی	-۰.۱۴۹۵۳۵	۰.۰۸۷۶۵۴	-۱.۷۰۵۹۷۲	۰.۰۸۸۴	۱.۳۸۰۵۹۹
زیان شرکت	-۰.۱۵۷۹۹۵	۰.۰۳۱۱۰۷	-۵.۰۷۹۰۷۰	۰.۰۰۰۰	۱.۲۴۳۵۷۲
جریان نقد عملیاتی	۰.۴۱۶۳۱۱	۰.۰۷۳۹۴۹	۵.۶۲۹۶۶۹	۰.۰۰۰۰	۱.۲۰۱۸۱۳
سایر آماره‌های اطلاعاتی					
ضریب تعیین	۰/۶۲				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۱				
آماره F	۲۵/۴۱				
سطح معناداری F	۰/۰۰				
دوربین واتسون	۱/۶۱				

در بررسی معنی دار بودن کل مدل با توجه به این که سطح معناداری آماره F از ۵ درصد کوچک تر است (۰/۰۰) لذا مدل معنی دار بوده و فرضیه H₁ آزمون F در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۰/۶۲ درصد متغیر مدیریت ریسک شرکت توسط متغیرهای توضیحی تبیین می گردد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۶۱ درصد به دست آمده است. علاوه بر این به منظور بررسی همبستگی جملات خطا باید به میزان آماره دوربین واتسون توجه نمود چون مقدار آن ۱/۶۱ بین بازه قابل قبول قرار دارد فرض همبستگی جملات خطا رد می شود. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون همخطی مشاهده می شود همه متغیرها کمتر از ۱۰ می باشد از این رو مشکل همخطی در این مدل وجود ندارد.

با توجه به نتایج آزمون فرضیه متغیر تعاملی (اعتماد مدیریتی * مسئولیت اجتماعی شرکت) با توجه به اینکه سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد هستند که نشان دهنده رابطه معنادار با مدیریت ریسک شرکت است لذا فرضیه سوم تحقیق در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود. پس فرضیه سوم تحقیق مبنی بر اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد، پذیرفته می شود.

همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت، زیان شرکت و جریان نقد عملیاتی با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری با مدیریت ریسک شرکت دارند. اما

اهرم مالی با توجه به سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معناداری با مدیریت ریسک شرکت ندارند.

بحث و نتیجه گیری

محققین دریافته‌اند که مشوق‌های مدیریتی و حکمرانی نقش مهمی در فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت ایفا می‌کنند و مدیران با این اعتقاد که چنین فعالیتهایی شهرت حرفه‌ای و شخصی آن‌ها را افزایش می‌دهد، فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت را دنبال می‌کنند. اگرچه مدیران عامل در مورد اینکه آیا شرکت‌ها باید در فعالیتهای مسئولیت پذیر اجتماعی شرکت کنند تفاوت دارند، نظرات آنها تا حدی به نگرش سرمایه‌گذاران و سطح حاکمیت شرکتی بستگی دارد. علاوه بر این، از آنجایی که اعتماد مدیر عامل توجه آکادمیک زیادی را به خود جلب می‌کند، این می‌تواند برخی از الگوهای رفتاری مدیران را توضیح دهد که با ریسک‌گریزی مدیریتی کمتر قابل توضیح نیستند. بر اساس داده‌های تجربی و داده‌های سطح شرکت نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که مدیران ارشد دارای اعتماد به نفس بالایی هستند. در پی بحران‌های مالی اخیر و شکست‌های شرکتی، مدیران عامل اغلب به خاطر اعتماد بیش از حد سرزنش می‌شوند که منجر به دستکاری درآمد و ریسک‌های بیش از حد می‌شود. از منظر دیگر، اعتماد بیش از حد ممکن است به ریسک پذیری بیشتر و صورت‌های مالی نادرست منجر شود. محققین دریافته‌اند که مدیران عامل با اعتماد به نفس بیش از حد گزینه‌های بیشتری را در شرکت‌های نوآور و ریسک پذیر دریافت می‌کنند. اگر مشوق‌های غرامت غالب باشد، مسئولیت اجتماعی شرکت همیشه به صرف دلایل اقتصادی انجام نمی‌شود، بلکه ویژگی‌ها و مشوق‌های مدیر عامل تأثیر مهمی بر ورودی‌های مسئولیت اجتماعی شرکت دارند. انتظار می‌رود که اگر مدیران بر اساس اطمینان و انگیزه‌های فرصت طلبانه خود در فعالیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت کنند، احتمالاً سهامداران را در مورد ارزش و عملکرد مالی شرکت گمراه می‌کنند. نتایج یافته‌های تحقیق نشان داد که مسئولیت اجتماعی شرکت بر مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارد، همچنین در دیگر یافته‌های تحقیق مشاهده شد که مدیریت سود واقعی و اعتماد مدیریتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت ریسک شرکت تأثیر معناداری دارند.

منابع

- ✓ اصلاحی، احمد، (۱۴۰۱)، استراتژی‌های مدیریت ریسک سازمان‌های بین‌المللی در اقتصادهای نوظهور، ماهنامه برندآفرین، دوره ۳، شماره ۲۵، صص ۱-۲۴.
- ✓ پورمه‌دیان، حسین، (۱۴۰۰)، گروه‌های تجاری و مسئولیت اجتماعی شرکت، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۴، شماره ۴۲، صص ۹۸-۱۱۴.
- ✓ پورنعمت، سینا، خان محمدی، محمدحامد، کردلوئی، حمیدرضا، (۱۴۰۰)، مروری بر وقوع بحران مالی بر مدیریت ریسک شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، ششمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، تجارت جهانی، اقتصاد، دارایی و علوم اجتماعی، تهران.
- ✓ جهانشاهی، ناصر، (۱۳۹۷)، رابطه‌ی بین بیش اطمینانی مدیران، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- ✓ حاجیه‌ها، زهره، سرافراز، بهمن، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها و هزینه حقوق صاحبان سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۴، شماره ۱۴، صص ۱۰۵-۱۲۳.

- ✓ حیدرئی، جمیله، خوشکار، فرزین، گرجی زاده، داود، (۱۴۰۰)، بررسی رابطه اظهار نظر حسابرس و مدیریت ریسک با رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۴، شماره ۴۶، صص ۹۴-۱۰۸.
- ✓ رجایی زاده هرندی، احسان، مومنی، مرضیه، عرب خراسانی، مسعود، (۱۴۰۰)، بررسی تاثیر بیش اطمینانی مدیریت بر کارایی سرمایه گذاری در نیروی انسانی، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۴، شماره ۳۸، صص ۲۰-۳۴.
- ✓ رهنمای رودپشتی، فریدون، نوروزی، محمد، امینی، هادی، عزیزی، فرهاد، (۱۴۰۰)، ارزیابی مدیریت ریسک شرکت با استفاده از کاربرد تصمیم‌گیری چند معیاره خاکستری با وزن آنتروپی، مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، دوره ۱۲، شماره ۴۶، صص ۴۹۵-۵۱۶.
- ✓ عین‌اللهی نژاد، رقیه، (۱۴۰۰)، بررسی ومطالعه آیت‌های موثر بر ارتقاء کارایی و اثربخشی در سازمان با رویکرد مدیریت ریسک) مطالعه موردی: شهرداری تهران، چهارمین همایش بین‌المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
- ✓ Atkins, B., 2006. Is Corporate Social Responsibility Responsible? NACD Directorship, 32(10), 33-33.
- ✓ Borghesi, R., J. F. Houston, and A. Naranjo, 2014. Corporate Socially Responsible Investments: CEO Altruism, Reputation, and Shareholder Interests. Journal of Corporate Finance, 26, 64-181.
- ✓ Cheng, B., I. Ioannou and G. Serafeim, 2014. Corporate Social Responsibility and Access to Finance. Strategic Management Journal, 35(1), 1-23.
- ✓ Emma García-Meca, Maria-Camino Ramón-Llorens, Jennifer Martínez-Ferrero, (2021). Are narcissistic CEOs more tax aggressive? The moderating role of internal audit committees, Journal of Business Research, Volume 129, Pages 223-235, ISSN 0148-2963, <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.02.043>.
- ✓ Goel, A., and A. Thakor, 2008. Overconfidence, CEO Selection, and Corporate Governance. The Journal of Finance, 63(6), 2737-2784.
- ✓ Gordon, L. A., M. P. Loeb, and C. Y. Tseng, 2009. Enterprise Risk Management and Firm Performance: A Contingency Perspective. Journal of Accounting and Public Policy, 28(4), 301-327.
- ✓ Han, M., Ding, A., Zhang, H. (2022). Foreign ownership and earnings management, International Review of Economics & Finance, 80, 114-133
- ✓ Hemingway, C., and P. MacLagan, 2004. Managers' Personal Values as Drivers of Corporate Social Responsibility. Journal of Business Ethics, 50(1), 33-44.
- ✓ Jensen, M., and W. Meckling, 1976. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Cost and Capital Structure. Journal of Financial Economics, 3(4), 305-360.
- ✓ Kim, Y., M. S. Park, and B. Wier, 2012. Is Earnings Quality Associated with Corporate Social Responsibility? The Accounting Review, 87(3), 761-796.
- ✓ Lai, X. Li, K.C. Chan (2020). CEO overconfidence and labor investment efficiency, North American Journal of Economics & Finance, doi: <https://doi.org/10.1016/j.najef.2020.101319>.
- ✓ Liu, Shengqiang., Lin, Shu., Sun, Zhaoyu and Yuan, Lihua. (2021). Earnings management and firms' investment behavior: The threshold effect of ROE, Emerging Markets Review, 47, doi.org/10.1016/j.ememar.2021.100797
- ✓ McWilliams, A., D. S. Siegel, and P. M. Wright, 2006. Corporate Social Responsibility: Strategic Implications. Journal of Management Studies, 43(1), 1-18.
- ✓ Mishra, Dev R, Sadok El Ghouli., Omran Guedhami., Chuk C. Y. Kwok., (2011). Does Corporate Social Responsibility Affect the Cost of Capital?. Journal of Banking & Finance, Vol. 35, Issue 9, pp. 2388-2406.

- ✓ Prior, D., J. Surroca, and J. Tribo, 2008. Are Socially Responsible Managers Really Ethical? Exploring the Relationship between Earnings Management and Corporate Social Responsibility. *Corporate Governance: An International Review*, 16(3), 160-177.
- ✓ Swans, U. Ting, I. W. K., & Lean, H. (2020). Investigate the relationship between overconfidence and future performance of the company. *Asian Academy of Management Journal of Accounting & Finance*, 7(2), 137-156.
- ✓ watts, Q., titee, T.D., (2019). Investigate the relationship between overconfidence and future performance of the company. *The Accounting Review*, 80(2), 441-476.
- ✓ Ya-Fen Kuo , Yi-Mien Lin , Hsiu-Fang Chien ,(2020) Corporate Social Responsibility, Enterprise Risk Management, and Real Earnings Management: Evidence from Managerial Confidence, *Finance Research Letters* (2020), doi: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101805>.

